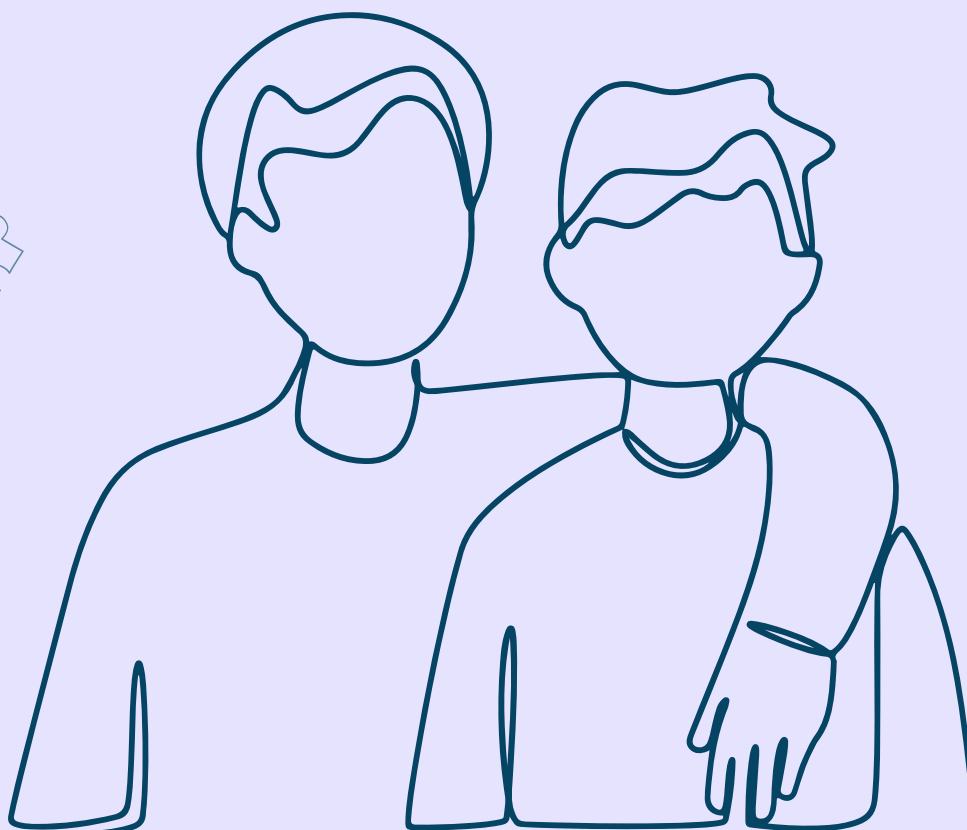
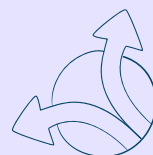
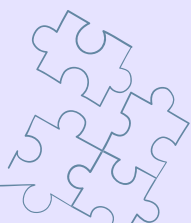
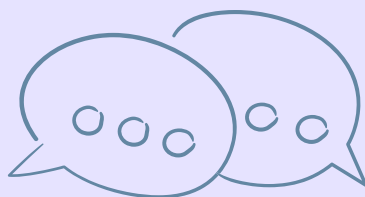
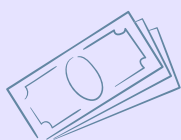

Ціннісні орієнтири українських вимушених мігрантів у Іспанії

За повного або часткового відтворення матеріалів цієї публікації покликання на видання обов'язкове.

Долінська О., П'ятковська О., Гнатюк В., Сорочук М. Ціннісні орієнтири українських вимушених мігрантів у Іспанії: результати дослідження / під заг. ред. І. Ключковської. Львів, 2024. 24 с. URL : <https://miok.lviv.ua/?p=23745>

Дослідження «Ціннісні орієнтири українських вимушених мігрантів у Іспанії» реалізував Міжнародний інститут освіти, культури та зв'язків з діаспорою Національного університету «Львівська політехніка» у партнерстві з Українською асоціацією «Джерело» (Барселона). Проєкт виконано у межах постстипендійної програми стипендіатки Програми Лейна Кірккланда Мар'яни Сорочук (Іспанія). Ця програма адмініструється Фондацією «Лідери змін» і фінансується Польсько-американським фондом свободи.

Дослідження ставить за мету виявити основні цінності воєнних українських мігрантів, які вимушено виїхали до Іспанії у зв'язку із повномасштабним вторгненням росії на територію України 24 лютого 2022 року, а також їхнє сприйняття європейських цінностей.

Матеріали опитування можуть бути корисними експертам, аналітикам, науковцям, викладачам і студентам різних спеціальностей, усім, хто цікавиться питаннями міжнародної міграції, цінностей та євроінтеграції.

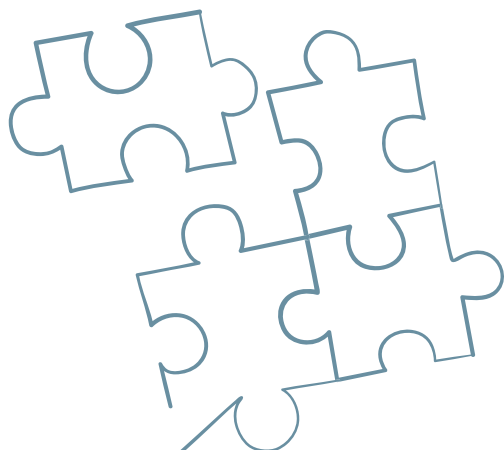
Виконавці висловлюють щирі вдячність Федерації українських асоціацій Іспанії за підтримку та поширення опитувальника.

Літературне редагування – Оксана Трумко

Макет і дизайн – Руслана Галецька

ЗМІСТ

Методологія	4
Соціальний портрет респондента	5
Соціальне самопочуття і задоволеність життям в Іспанії.....	7
Система цінностей і рівень толерантності.....	11
Зацікавлення політикою та готовність до громадської активності.....	14
Соціальний та інституційний виміри довіри.....	15
Європейська ідентичність і ставлення до євроінтеграції.....	20
Висновки	23

МЕТОДОЛОГІЯ

Метою дослідження є зафіксувати та описати ціннісні орієнтири українських вимушених мігрантів в Іспанії, а також визначити основні аспекти соціального самопочуття українців у цій державі та рівень їхньої довіри до соціальних інституцій.

Опитування проводилося серед українських вимушених мігрантів віком від 18 до 49 років, які виїхали до Іспанії у зв'язку з широкомасштабним вторгненням росії на територію України та на момент анкетування проживали в цій країні.

Методом збору інформації було обрано онлайн-опитування (CAWI). Для збору даних ми використовували запитальник для самозаповнення, який попередньо був закодований у Google Forms. Основою для створення опитувальника стала методика Європейського дослідження цінностей (European Values Study, 2017).

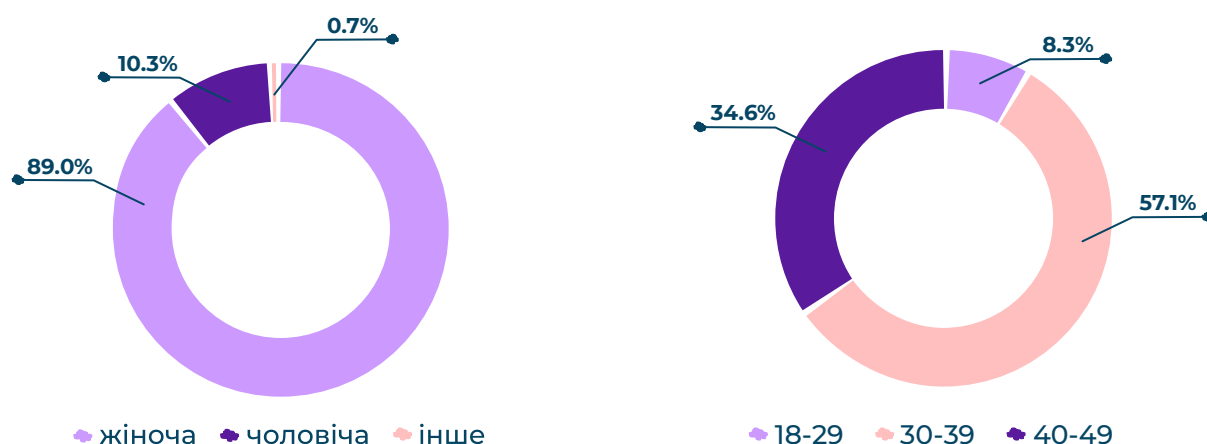
Запитальник охоплює загальний спектр головних людських цінностей: життя (соціальне самопочуття; задоволеність життям; локус контролю), сім'я, робота, релігія, політика та суспільство (довіра та толерантність). Окремий блок в опитуванні присвячено питанням європейської ідентичності та євроінтеграції. Вибір тематик зумовлений метою дослідження та дозволяє виявити провідні тенденції у життєвих намірах українських вимушених мігрантів в Іспанії.

Інформацію про опитування ми поширювали у соціальних мережах (зокрема у Facebook-групах української громади в Іспанії) та в месенджерах українських спільнот за кордоном. Польовий етап дослідження тривав із грудня 2023 року до лютого 2024 року. За цей час в анкетуванні взяло участь 300 респондентів.

Дослідження є розвідувальним та не є репрезентативним. Воно передусім описує дійсність і поточний стан явища, але не здійснює пошук зв'язків і пояснення причин. Загалом опитування дозволяє простежити певну загальну спрямованість ціннісних орієнтирів українських переміщених громадян.

СОЦІАЛЬНИЙ ПОРТРЕТ РЕСПОНДЕНТА

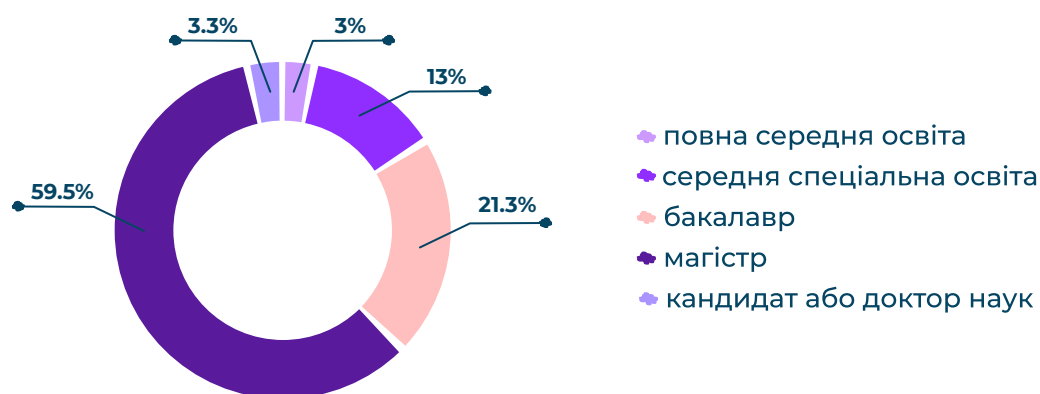
Рисунок 1. Розподіл респондентів за статтю та віком

Демографічні дані свідчать про те, що серед респондентів переважають жінки (89%) у віці 30–39 років (Рис. 1).

Значна частина опитаних українських вимушених мігрантів зазначила про свій високий рівень освіти. Зокрема, вищу освіту отримали 59,5%, а базову вищу освіту – 21,3% (Рис. 2).

Рисунок 2. Розподіл відповідей на запитання «Зазначте ваш найвищий рівень освіти»

Також більш ніж половина респондентів (61,8%) вказала, що на момент опитування перебувала в зареєстрованому шлюбі, тоді як 15,6% українських переміщених громадян були офіційно розлученими. Переважна більшість серед тих, хто зазначив про розлучення, це жінки (97,9%) (Рис. 3).

За результатами проведеного опитування, більшість опитаних українських переміщених громадян приїхало до Іспанії з регіонів, які зазнали чималих руйнувань через напад російських окупантів: Київської (39,5%), Одеської (9,3%), Харківської (7,3%) та Дніпропетровської (6,3%) областей. З-поміж усіх учасників дослідження з інших областей України виїхало до Іспанії від 1% до 5% осіб (Рис. 4).

Рисунок 3. Розподіл відповідей на запитання «Вкажіть ваш сімейний стан»

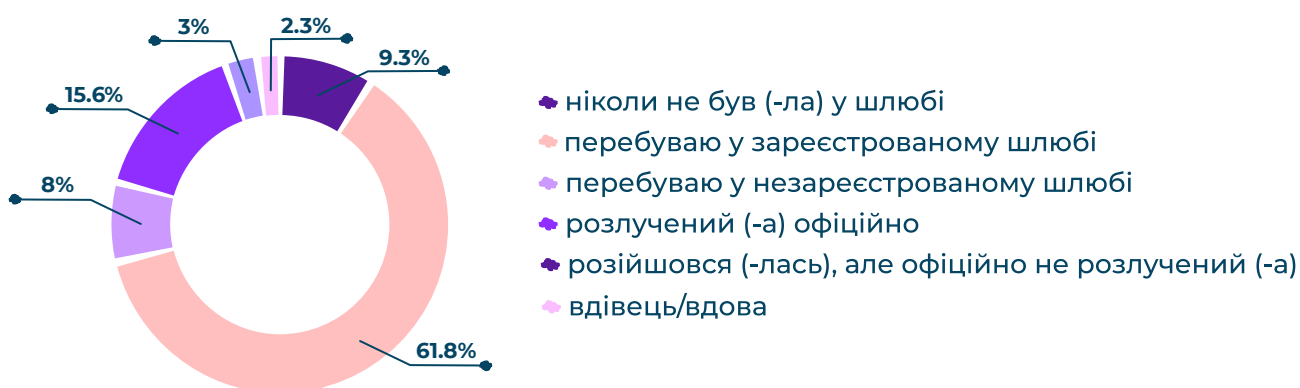
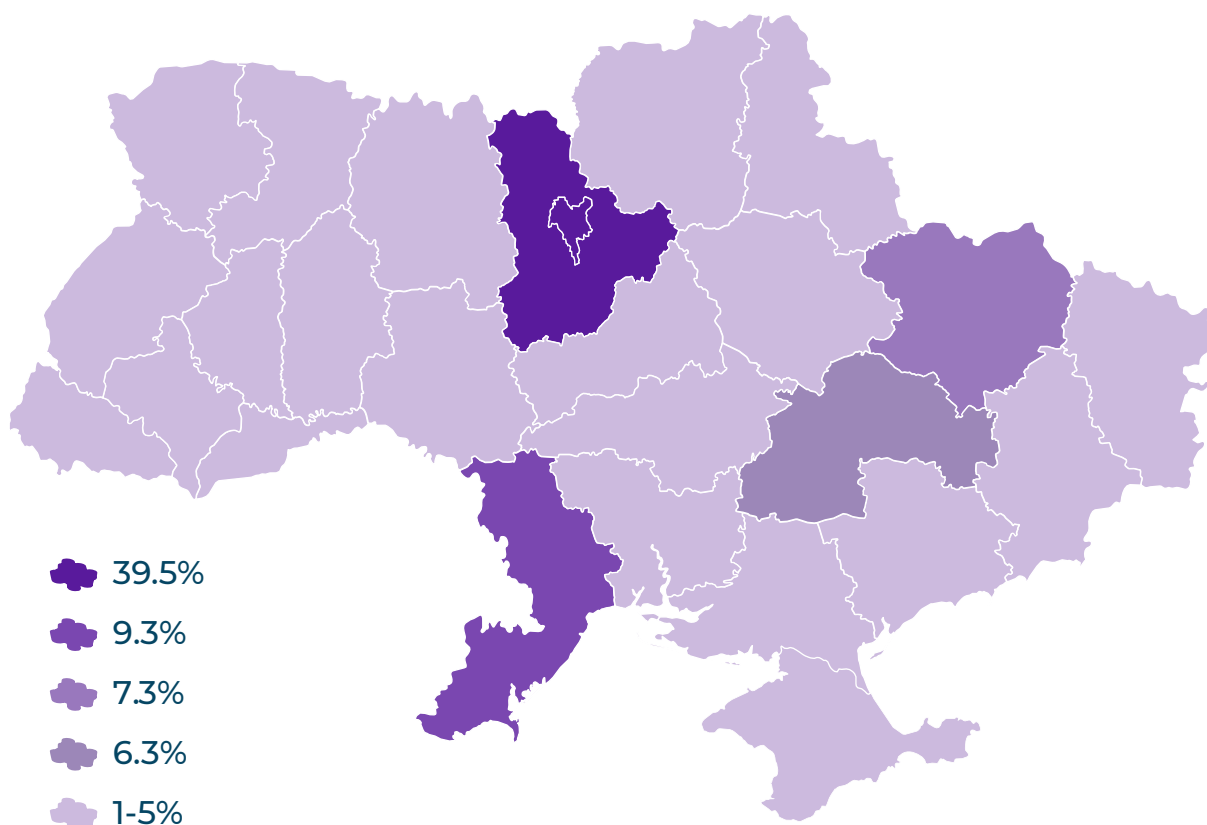

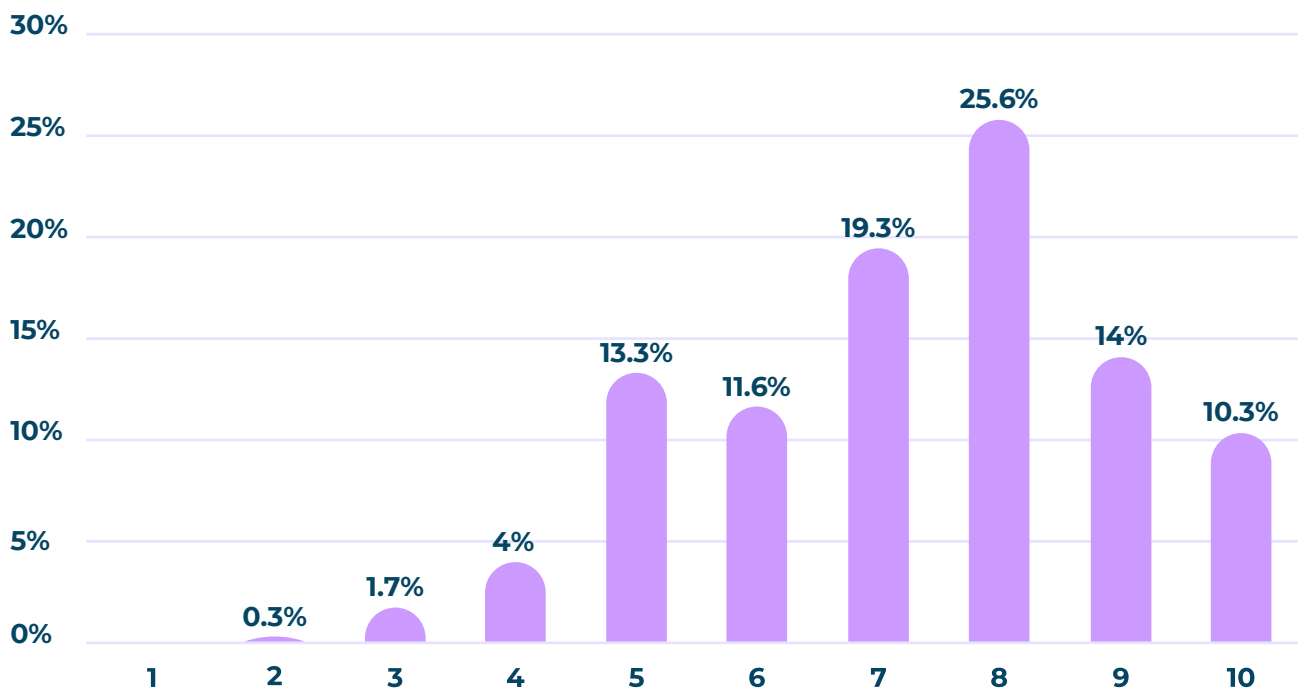
Рисунок 4. Розподіл відповідей на запитання «Вкажіть область, у якій ви проживали в Україні до переїзду за кордон»

СОЦІАЛЬНЕ САМОПОЧУТТЯ І ЗАДОВОЛЕНІСТЬ ЖИТТЯМ В ІСПАНІЇ

Показник соціального самопочуття загалом відображає ставлення українських вимушених мігрантів в Іспанії до власного життя та до свого місця у суспільстві. Аналіз отриманих даних дозволив виявити доволі оптимістичні тенденції у зазначених процесах. Зокрема, учасникам дослідження ставили запитання щодо того, наскільки вони задоволені своїм життям в Іспанії сьогодні. Дані вимірювалися за 10-бальною шкалою від 1 («зовсім незадоволені») до 10 («дуже задоволені»). За результатами дослідження, більшість переміщених українців позитивно оцінюють рівень свого життя у цій країні. Кожен четвертий респондент обирав значення 8 (25,6%), а майже кожен п'ятий – 7 (19,3%) (Рис. 5).

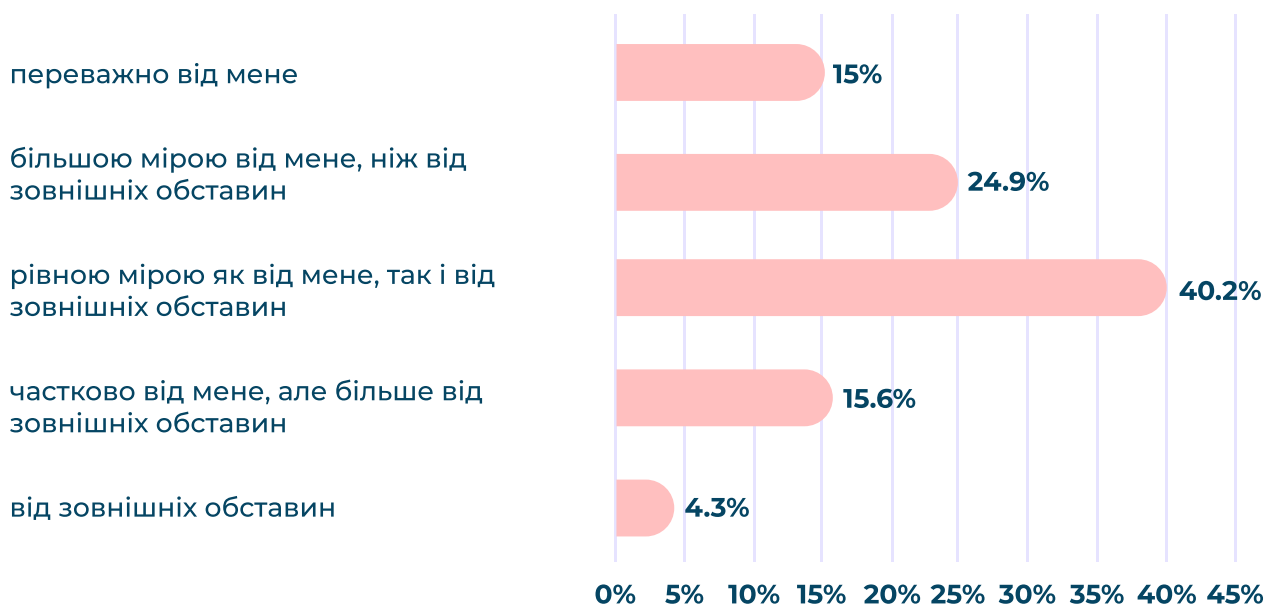
Рисунок 5. Розподіл відповідей на запитання «Враховуючи всі обставини, наскільки ви загалом задоволені своїм життям в Іспанії сьогодні?»

Відповідно до отриманих даних, майже 40% респондентів (дані поєднують два значення: переважно від мене та більшою мірою від мене, ніж від зовнішніх обставин) мають високий внутрішній локус контролю, тобто гото-

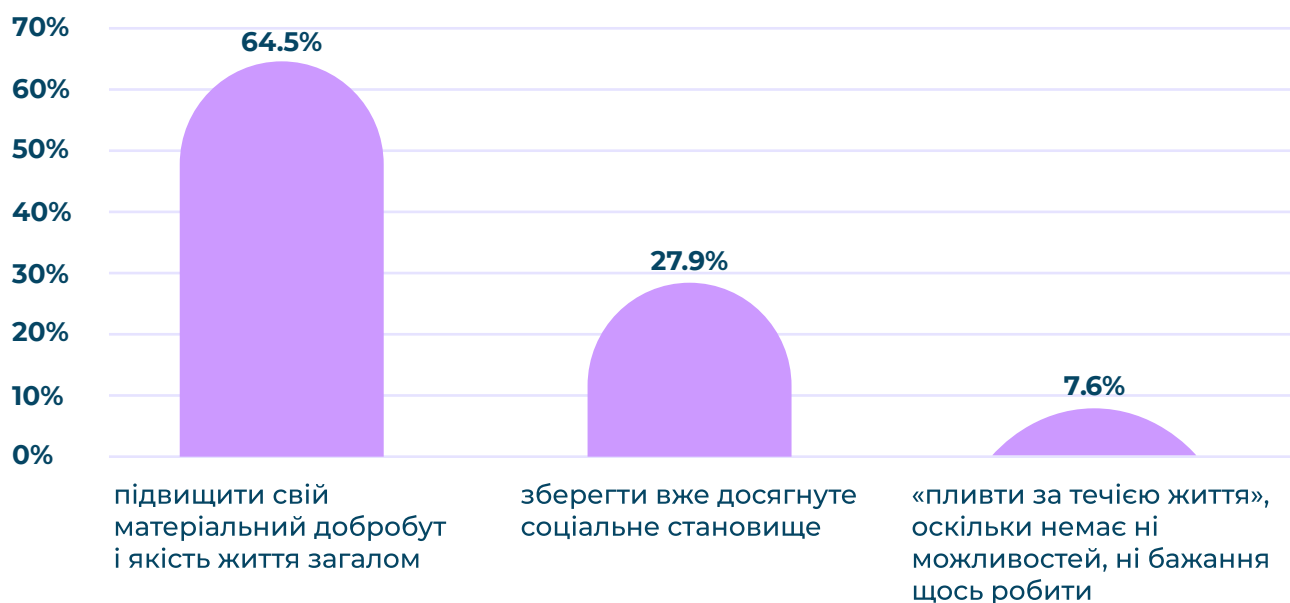
ві брати на себе особисту відповідальність за власні дії та вчинки. Ще 40,2% опитаних вважає, що їхнє життя однаково залежить як від особистих, так і від зовнішніх обставин. Натомість кожному п'ятому учаснику дослідження (19,9% – дані поєднують два значення: частково від мене, але більше від зовнішніх обставин та від зовнішніх обставин) більшою мірою притаманний зовнішній локус контролю, тобто орієнтація назовні та перекладання відповідальності за своє життя на долю або інших людей (Рис. 6).

Рисунок 6. Розподіл відповідей на запитання «Як ви вважаєте, від чого переважно залежить те, як складається ваше життя сьогодні?»

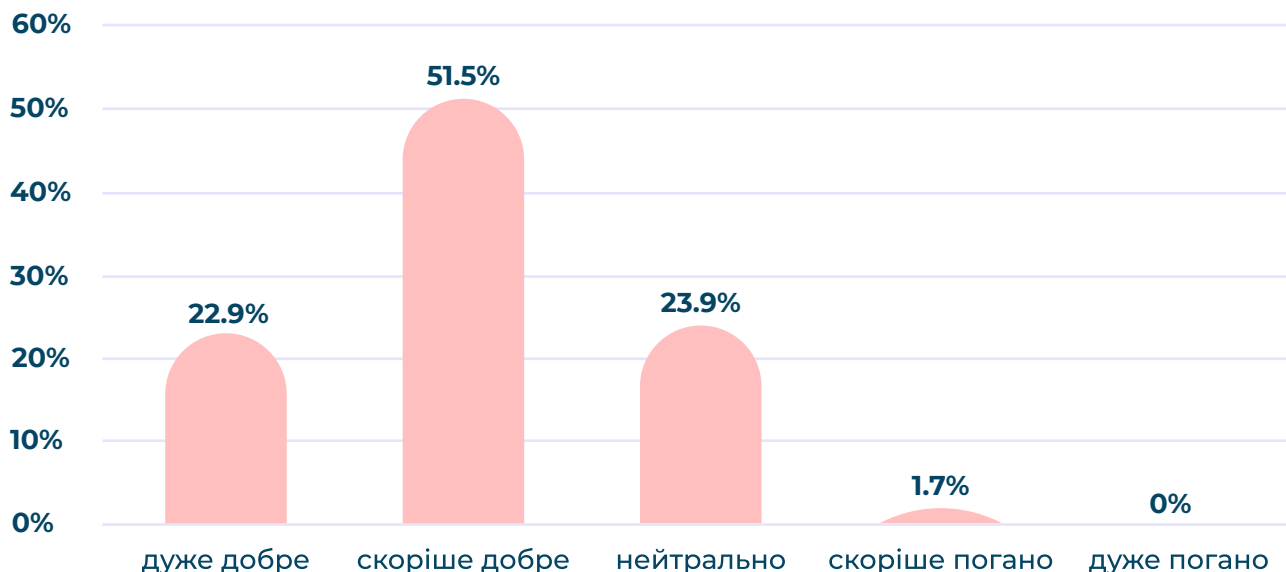
До того ж українські вимушені мігранти в Іспанії є доволі мотивованими та орієнтованими на покращення власного добробуту. На момент опитування переважна більшість респондентів (64,5%) була готова підвищувати власний матеріальний рівень, якість життя та своє соціальне становище у суспільстві. Водночас 27,9% опитаних намагаються зберегти вже досягнуте становище та за умов виникнення сприятливих обставин докласти зусиль для його вдосконалення. Лише 7,6% респондентів є пасивними та не мають ні бажання, ні можливості щось робити (Рис. 7).

Рисунок 7. Розподіл відповідей на запитання «Сьогодні ви намагаєтесь ... ?»

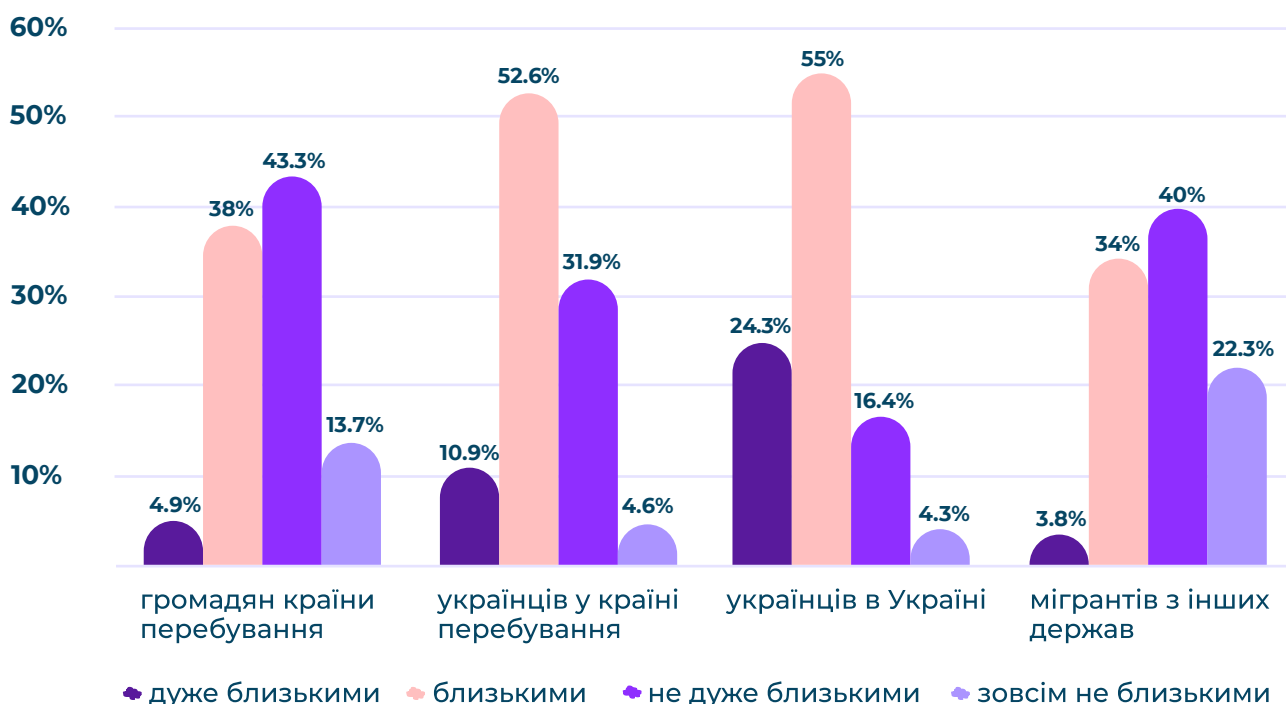
Також одне з питань до респондентів дозволило описати ставлення населення Іспанії до українських вимушених мігрантів. Згідно з результатами, майже 75% (дані поєднують показники дуже добре та скоріше добре) учасників дослідження зазначили, що громадяни країни досить позитивно ставляться до переміщених українців в Іспанії. Близько чверті опитаних (23,9%) вказують на нейтральне ставлення іспанського суспільства до українських вимушених мігрантів (Рис. 8).

Рисунок 8. Розподіл відповідей на запитання «На вашу думку, як загалом ставиться населення Іспанії до українських вимушених мігрантів?»

Найбільшу належність респонденти відчують до українців в Україні та українців в Іспанії – 79,3% та 63,5% відповідно (дані поєднують показники дуже близькими та близькими). Найменший ступінь афіліації учасники дослідження мають до громадян Іспанії (42,9%) та мігрантів з інших держав (37,8%) (Рис. 9).

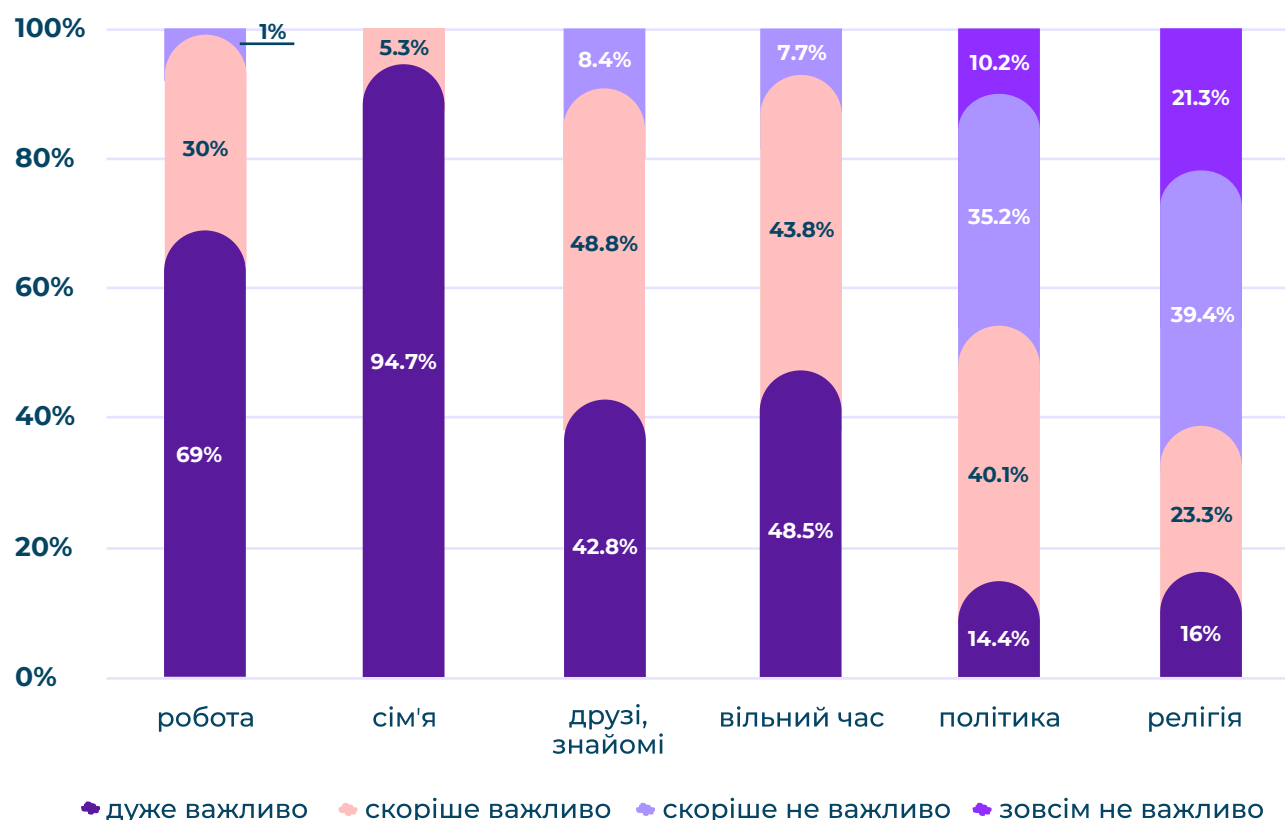
Рисунок 9. Розподіл відповідей на запитання «Наскільки ви відчуваєте себе близькими до ... ?»

СИСТЕМА ЦІННОСТЕЙ І РІВЕНЬ ТОЛЕРАНТНОСТІ

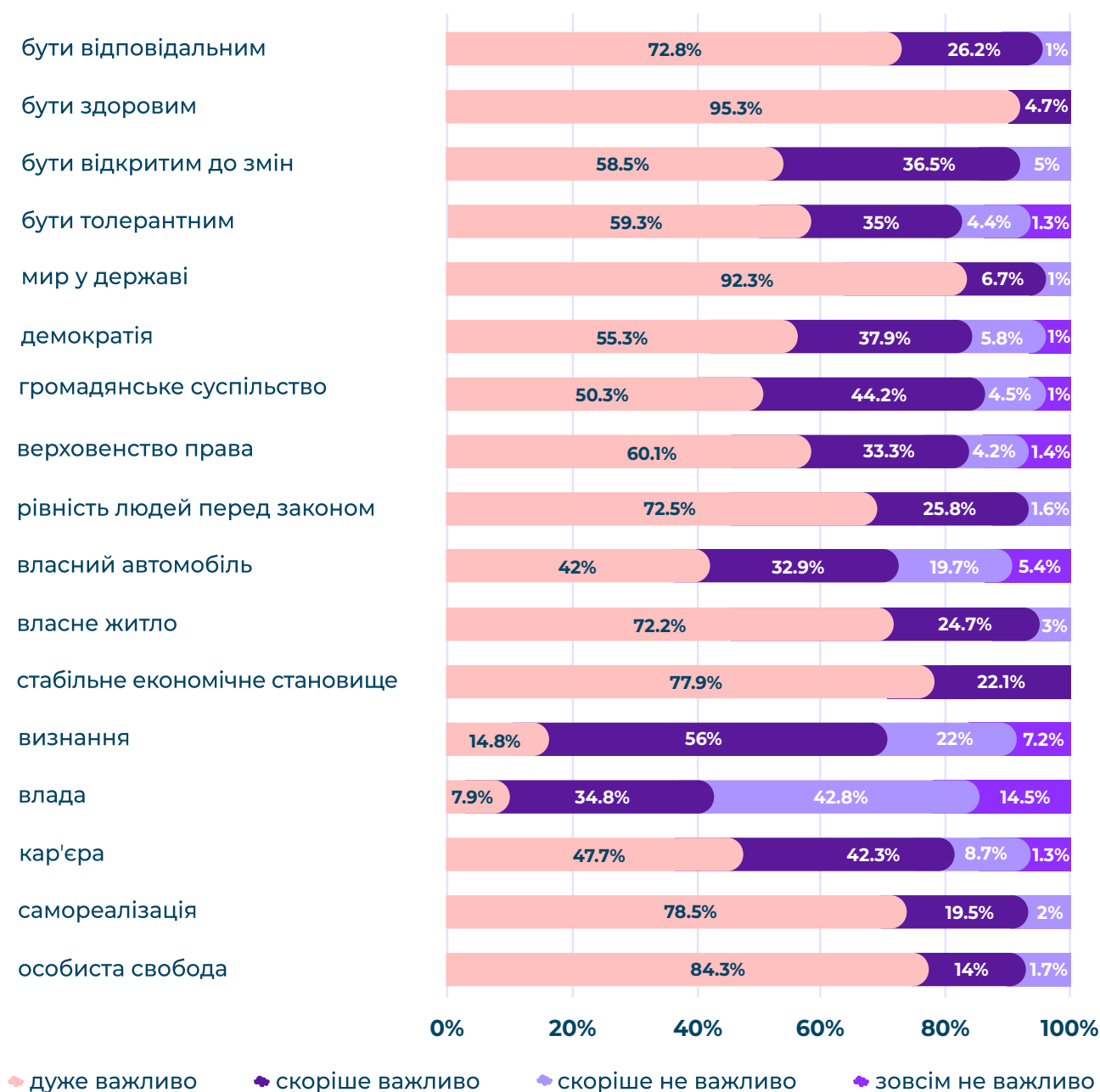
Значну увагу в опитуванні присвячено аналізу загальних соціальних цінностей в українських вимушених мігрантів, які перебувають в Іспанії. Система цінностей використовується для визначення схильності надавати перевагу певному явищу над іншим. Дані дослідження вказують на те, що основне місце у житті переміщених українців посідає сім'я: 94,7% респондентів зазначили її для себе дуже важливою, а ще 5% – скоріше важливою. Наступну сходинку за рівнем важливості респонденти віддали роботі: дуже важливою для себе її обрали 69% опитаних, а скоріше важливою – 30%. Третю сходинку розділили між собою такі категорії: вільний час і друзі / знайомі. 48,5% та 42,8% відповідно відповіли «дуже важливо», а 43,8% та 48,8% – «скоріше важливо». Релігія має найменш вагоме значення для українських переміщених громадян. Зокрема, 39,4% респондентів зазначили її скоріше не важливою у своєму житті, а 21,3% – зовсім не важливою (Рис. 10).

Рисунок 10. Розподіл відповідей на запитання «Наскільки важливою у вашому житті є кожна з наведених категорій?»

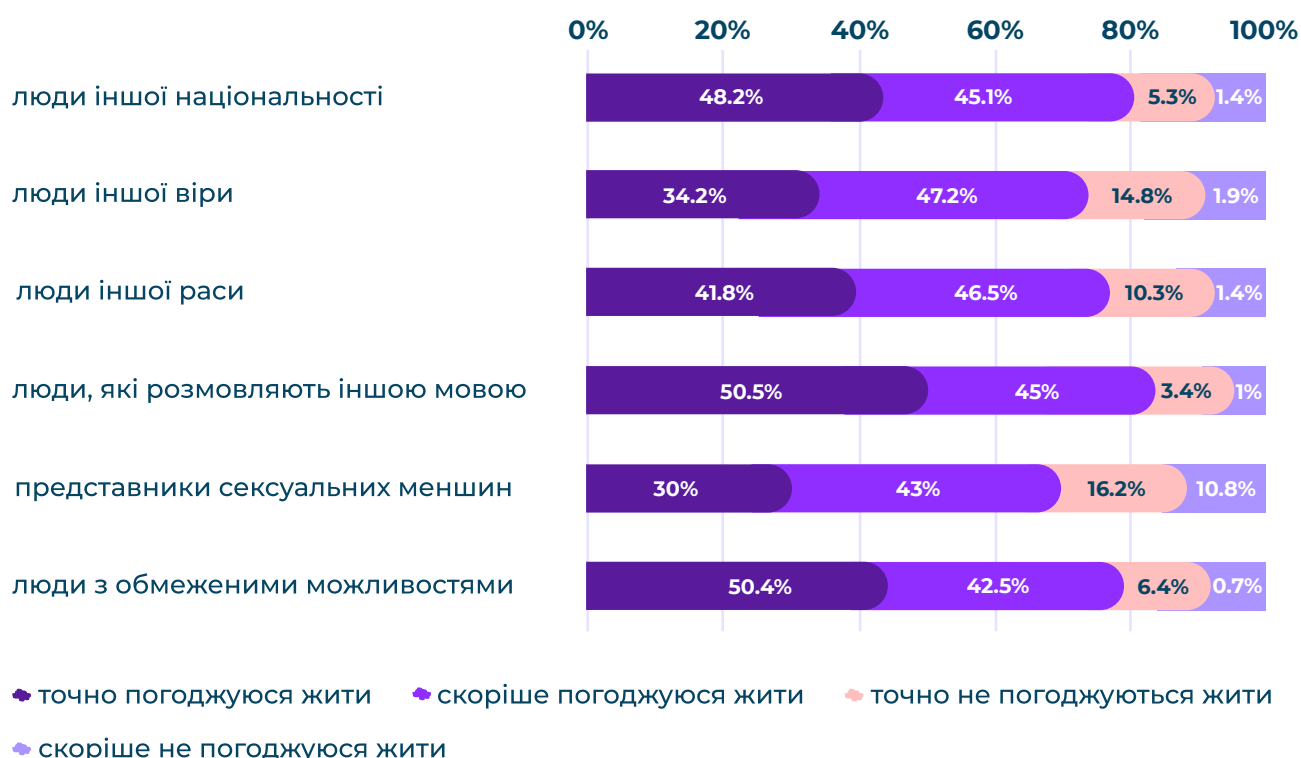
Розгляд наступного спектру дозволяє умовно виокремити дві груп цінностей (до уваги береться лише значення дуже важливо), які посідають основну позицію в життєвих вимірах українських вимушених мігрантів в Іспанії. До першої групи ввійшли такі цінності: здоров'я (95,3%), мир у державі (92,3%) та особиста свобода (84,3%). Друга група має соціально-економічний характер і містить такі категорії: самореалізація (78,5%), стабільне економічне становище (77,9%), відповідальність (72,8%), рівність людей перед законом (72,5%) і власне житло (72,2%). Найменші показники мають цінності визнання (14,8%) та влади (7,9%) (Рис. 11).

Рисунок 11. Розподіл відповідей на запитання «Наскільки важливими для вас є ... ?»

Толерантність є важливою складовою дослідження ціннісного поля українців в Іспанії. Згідно з даними дослідженням, українські вимушені мігранти переважно є толерантними до усіх груп, які були представленні в опитуванні. Найкраще ставлення респонденти мають до людей, які розмовляють іншою мовою – 95,5% (дані поєднують показники точно погоджуюся жити та скоріше погоджуюся жити); на другому місці опинилися люди іншої національності – 93,3%; третю сходинку посіли люди з обмеженими можливостями – 92,9%. Найменш позитивне ставлення учасники дослідження мають до людей іншої віри та представників сексуальних меншин – 81,4% та 73% відповідно (Рис. 12).

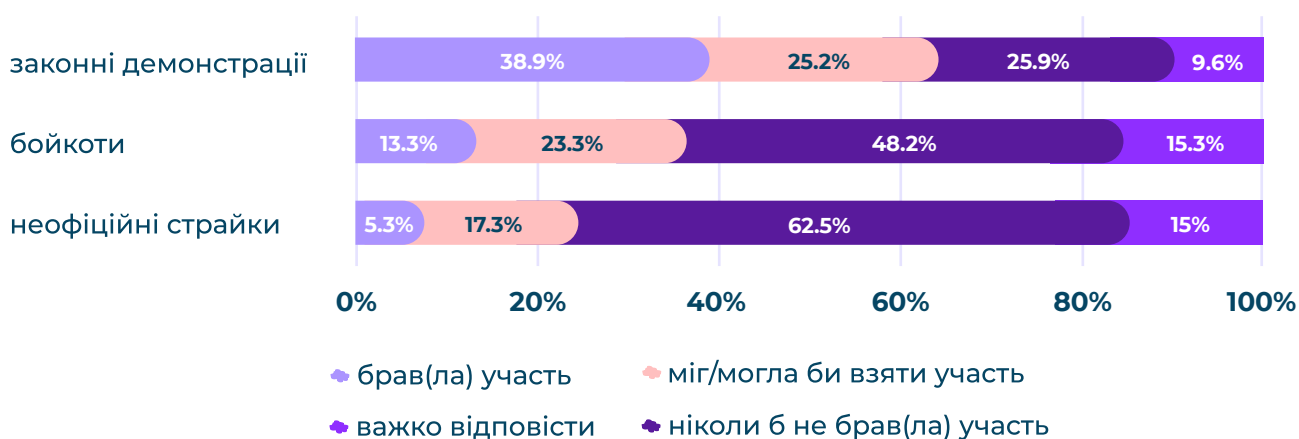
Рисунок 12. Розподіл відповідей на запитання «Назвіть групи, з представниками яких ви не хотіли б жити по сусідству»

ЗАЦІКАВЛЕННЯ ПОЛІТИКОЮ ТА ГОТОВНІСТЬ ДО ГРОМАДСЬКОЇ АКТИВНОСТІ

Більше ніж половина українських вимушених мігрантів у Іспанії загалом цікавляться політикою: 14% дуже цікавляться, ще 44,9% скоріше цікавляться, ніж не цікавляться. Частка тих, хто зовсім не цікавиться політикою, становить лише 6,3%, решта (34,9%) не дуже цікавляться. Водночас питома вага громадсько активних українців і тих, хто готовий долучатися до різних форм політичних дій, є вищою, ніж тих, хто загалом проявляє зацікавлення політикою. Зокрема, до підписання петицій вже долучалися 69% опитаних. 18% могли б взяти участь у таких ініціативах, і лише 12,8% ніколи б не підписували петиції. Щодо бойкотів, демонстрацій і страйків, то тут думки респондентів розділилися (Рис. 13).

Рисунок 13. Розподіл відповідей на запитання «Чи брали або готові взяти участь у таких діях...?»

Отже, якщо йдеться про так звані офіційні дії, то українці готові проявляти активну участь: законні демонстрації не готові підтримувати лише чверть респондентів, водночас майже 40% уже брали участь у таких діях і ще 25,2% готові долучитися у майбутньому. Натомість до неофіційних страйків змогли б долучитися лише 17,3% і ще 5,3% уже брали участь у таких акціях.

Частка тих, які вагалися з відповіддю на ці запитання, є найнижчою щодо законних демонстрацій – 9,6%, на противагу бойкотам чи неофіційним страйкам (15,3% та 15% відповідно).

СОЦІАЛЬНИЙ ТА ІНСТИТУЦІЙНИЙ ВИМІРИ ДОВІРИ

Об'єктом аналізу стали відповіді респондентів щодо їхнього рівня довіри до державних і суспільних інститутів, волонтерів та їхніх організацій в Іспанії, іспанців та українців в Іспанії, українських волонтерів, які представляють діаспорні організації Іспанії, волонтерів українських організацій в Україні та волонтерів міжнародних організацій (ООН, Червоний Хрест і ЮНІСЕФ).

Результати опитування показали, що довіра до волонтерів із різних організацій, громадян Іспанії та українців у цій країні перебуває на високому рівні. Зокрема, вимушені мігранти найбільше довіряють волонтерам українських діаспорних організацій (однозначно так – 24,6% і скоріше так – 66,8%), громадянам Іспанії (однозначно так – 13,2% і скоріше так – 73,9%), волонтерам українських організацій в Україні (однозначно так – 19,6% і скоріше так – 65,1%), волонтерам з організацій, які діють в Іспанії (однозначно так – 15,6% і скоріше так – 68,4%). Однак значно менше, якщо порівнювати з вищезазначеними категоріями, вони довіряють волонтерам міжнародних організацій (однозначно так – 10,1% і скоріше так – 49,5%). Саме тому рівень недовіри найбільший до волонтерів міжнародних організацій (однозначно ні – 10,8% і скоріше ні – 29,6%), а до всіх інших категорій аналізу він порівняно незначний (Рис. 14).

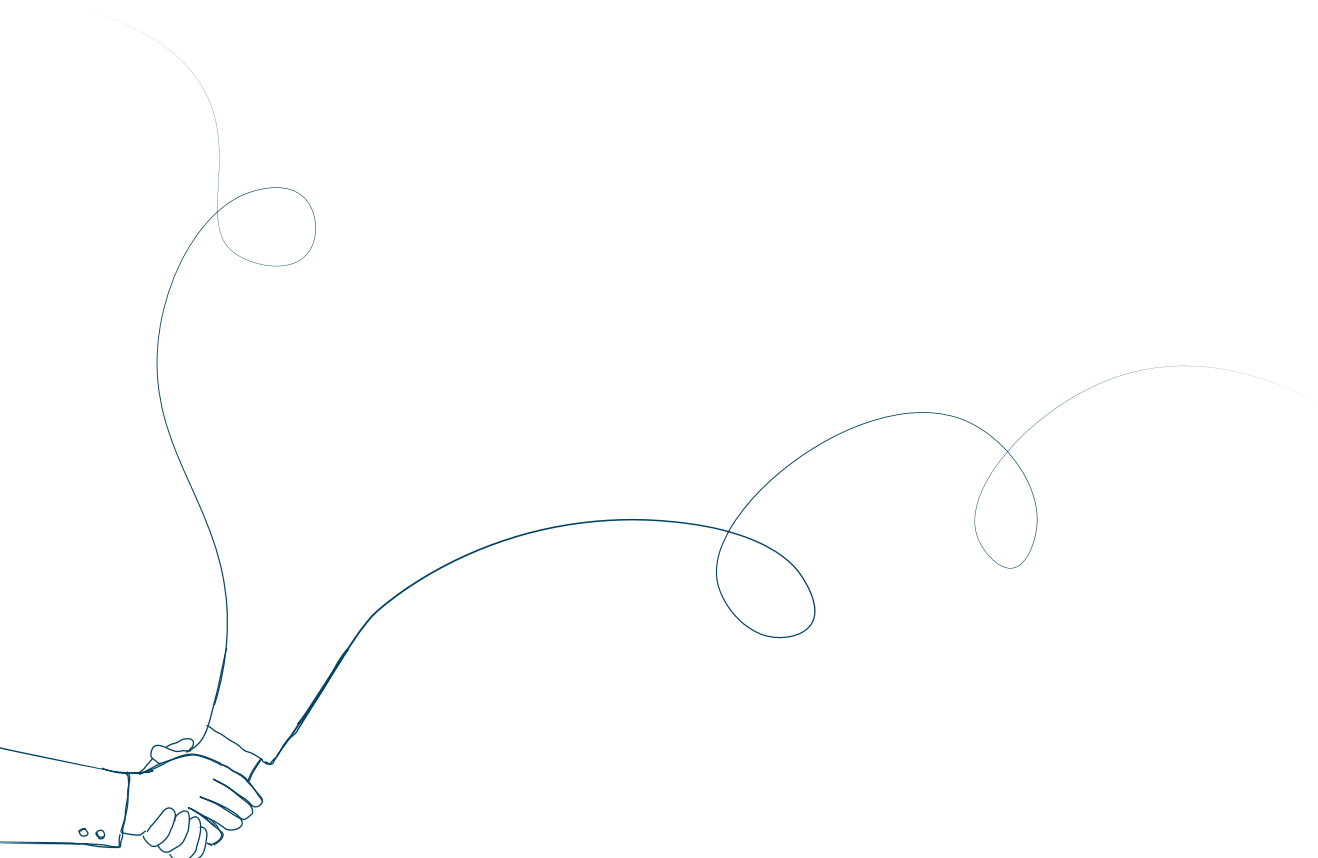
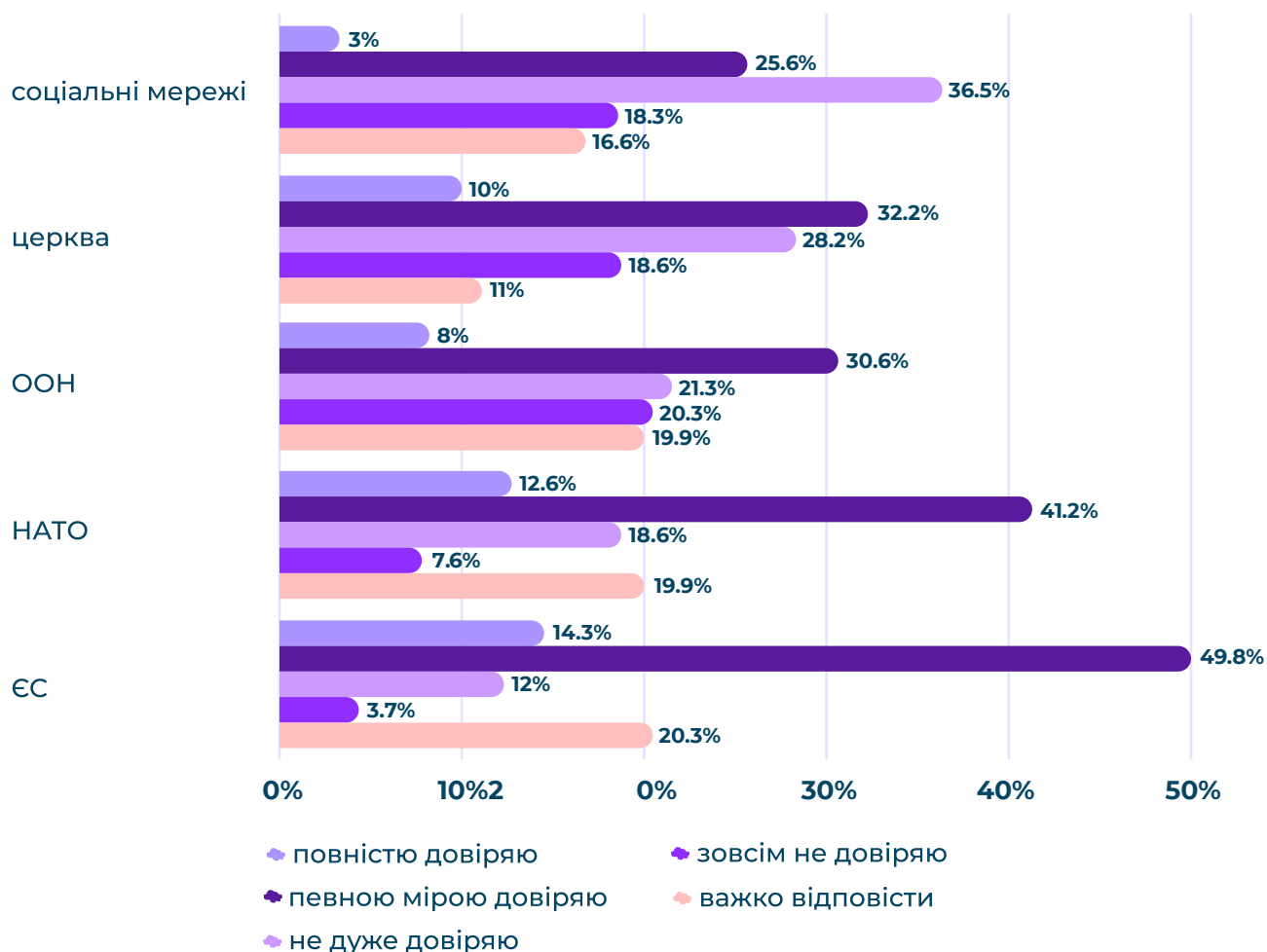

Рисунок 14. Розподіл відповідей на запитання «Наскільки ви довіряєте кожній із зазначених категорій?»

Позиції респондентів щодо довіри до міжнародної організації ООН, політико-економічного об'єднання ЄС, військово-політичного блоку НАТО і суспільних інститутів, зокрема церкв та соціальних мереж, характеризувалися трьома особливостями. По-перше, довіра українських вимушених мігрантів переважала над недовірою тільки до ЄС (однозначно так вважають 14,3% і скоріше так – 49,8%) і НАТО (однозначно так вважають 12,6% і скоріше так – 41,2%). По-друге, найвищим був рівень недовіри до соціальних мереж (однозначно ні – 18,3% і скоріше ні – 36,5%), церкви (однозначно ні – 18,6% і скоріше ні – 28,2%) та ООН (однозначно ні – 20,3% і скоріше ні – 21,3%). І, по-третє, для кожного п'ятого респондента запитання довіри до всіх категорій аналізу виявилось проблематичним, що зумовило вибір відповіді «важко відповісти» (Рис. 15).

Рисунок 15. Розподіл відповідей на запитання «Наскільки ви довіряєте кожній із зазначених категорій?»

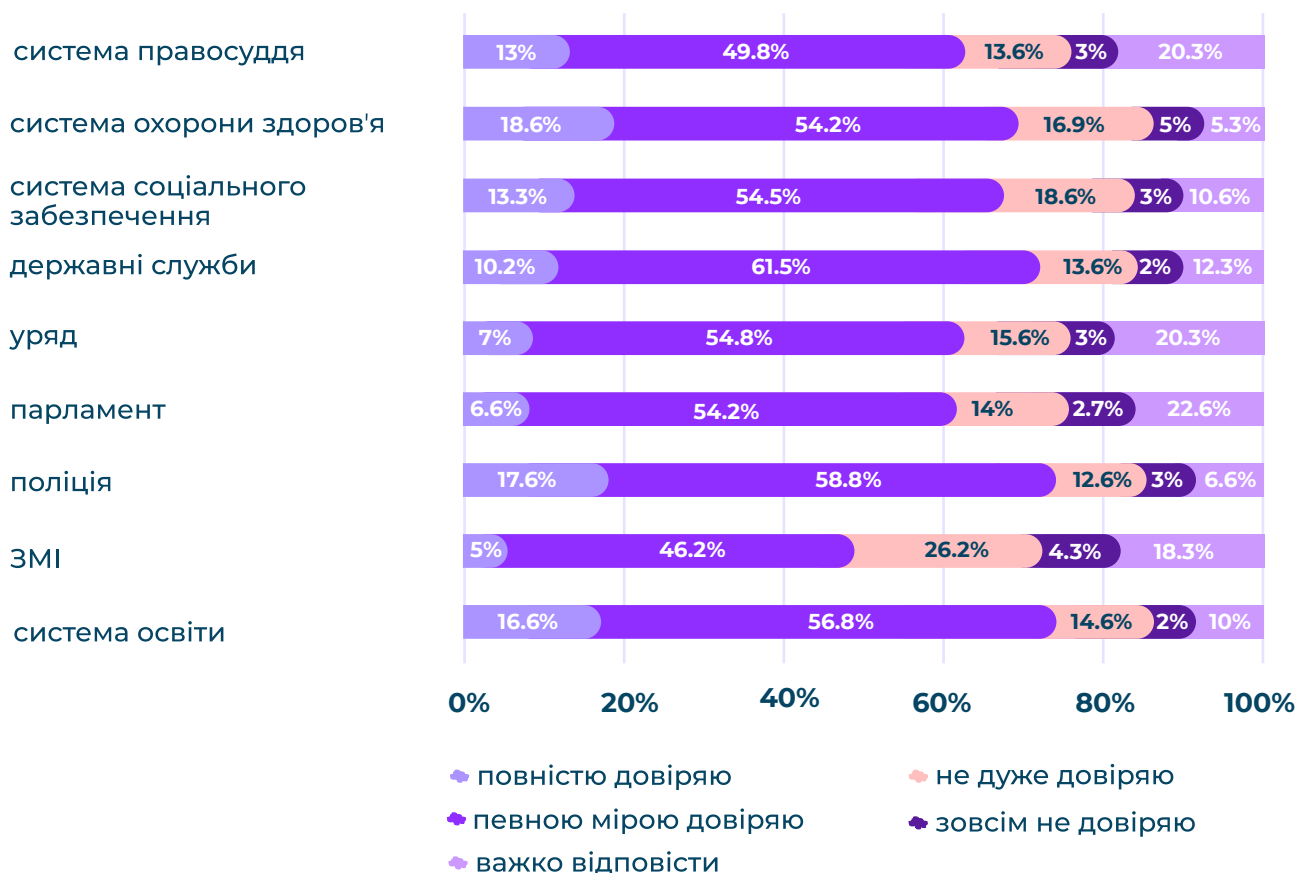
Результати опитування відображають, що рівень довіри українських військових мігрантів до державних інститутів в Іспанії є високим. Найвищу частку серед респондентів отримали такі категорії: поліція (однозначно так – 17,6% і скоріше так – 58,8%), система освіти (однозначно так – 16,6% і скоріше так – 56,8%), система охорони здоров'я (однозначно так – 18,6% і скоріше так – 54,2%) та державні служби (однозначно так – 10,6% і скоріше так – 61,5%).

Меншим є рівень довіри до системи соціального забезпечення (однозначно так вважають – 13,3% і скоріше так – 54,5%), системи правосуддя (однозначно так – 13% і скоріше так – 49,8%), уряду (однозначно так – 13% і скоріше так – 49,8%) та парламенту (однозначно так – 6,6% і скоріше так – 54,2%). Найнижчий рівень довіри серед опитаних був до ЗМІ (однозначно так – 5% і скоріше так – 46,2%). Цей показник є майже ідентичний із даними щодо рівня недовіри.

Окрім цього, для деяких категорій це запитання стало проблематичним,

оскільки кожен п'ятий опитаний обрав варіант відповіді «важко відповісти». Зокрема, це було характерно для системи правосуддя, інститутів влади (парламент та уряд) і ЗМІ (Рис. 16).

Рисунок 16. Розподіл відповідей на запитання «Наскільки ви довіряєте кожній із зазначених категорій інститутів в Іспанії ...?»

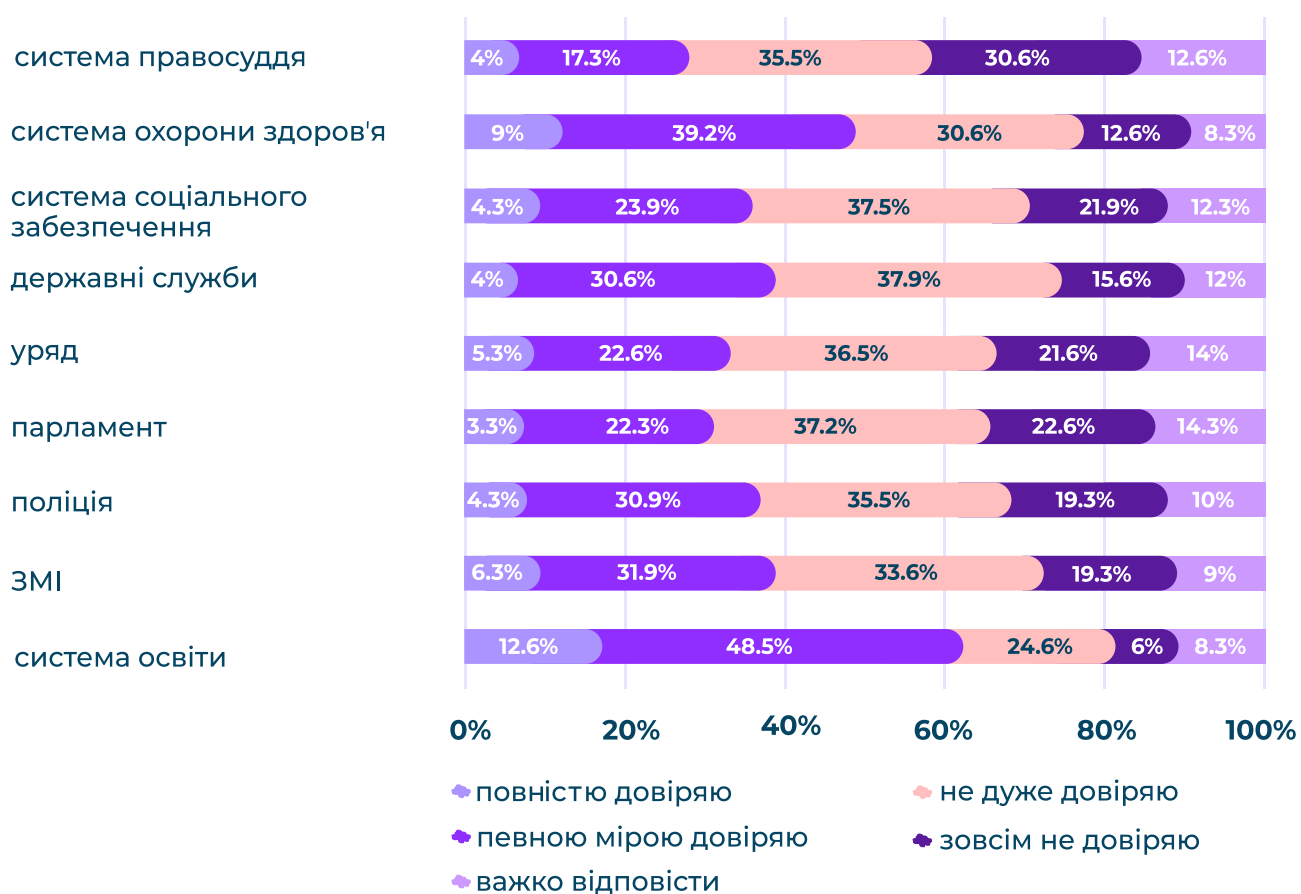
Натомість отримані дані про довіру до державних інститутів в Україні показали діаметрально протилежну ситуацію від ситуації, яку ми описали в Іспанії. Основним серед більшості випадків ставленням до інститутів стало відчуття недовіри. Зокрема, найвищим воно було до системи правосуддя (однозначно ні – 30,6% і скоріше ні – 35,5%), парламенту (однозначно ні – 22,6% і скоріше ні – 37,2%), системи соціального забезпечення (однозначно ні – 21,9% і скоріше ні – 37,5%) та уряду (однозначно ні – 21,6% і скоріше ні – 36,5%).

Значним, проте меншим від попередніх категорій, був рівень недовіри до поліції (однозначно ні – 19,3% і скоріше ні – 35,5%), державних служб (однозначно ні – 15,6% і скоріше ні – 37,9%) і ЗМІ (однозначно ні – 19,3% і скоріше ні – 33,6%).

При цьому, до систем освіти (однозначно так вважали – 12,6% і скоріше так – 48,5%) та охорони здоров'я (однозначно так – 9% і скоріше так – 39,5%) рівень довіри в респондентів був вищим за недовіру.

Також слід зазначити, що кожен десятий опитаний не міг визначитися зі своїм ставленням у довірі чи недовірі до державних інститутів в Україні, обираючи варіант «важко відповісти» для кожної категорії аналізу у межах цього запитання (Рис. 17).

Рисунок 17. Розподіл відповідей на запитання «Наскільки ви довіряєте кожній із зазначених категорій інститутів в Україні ...?»

ЄВРОПЕЙСЬКА ІДЕНТИЧНІСТЬ І СТАВЛЕННЯ ДО ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

На думку наших респондентів з Іспанії, для того щоб бути європейцем, важливо передусім поважати європейські інституції та закони (98%), поділяти європейські цінності (95%) та культуру (93,6%).

Результати дослідження також доводять, що для українських мігрантів, які перебувають в Іспанії, не стільки важливими є народження в Європі чи європейське коріння, як тривале проживання в Європі (Рис. 18).

Рисунок 18. Розподіл відповідей на запитання «На вашу думку, наскільки виконання цих умов є необхідним, щоб бути європейцем?»

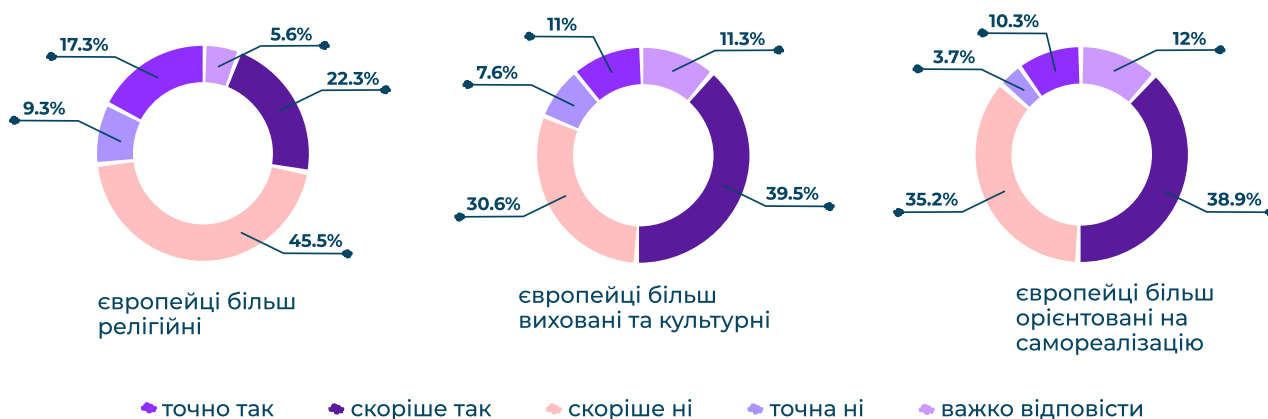

Порівнюючи себе з європейцями (ймовірно, зважаючи на місце проведення опитування, передусім з іспанцями), українські вимушені мігранти вважають, що європейці є більш толерантними: однозначно так відповіли 30,8% респондентів, скоріше так – 50%; вони більше дбають про навколишнє середовище (однозначно так – 33% та скоріше так – 48,4%), а також є більш законослухняними (однозначно так – 32,5% та скоріше так – 48,5%). Крім того, на думку українських вимушених мігрантів у Іспанії, європейці більш дбайливо ставляться до своєї культури та історії (однозначно так вважають 30,3% та скоріше так – 48,7%), а також до збереження своєї державної мови (однозначно

так – 37,3%, скоріше так – 45,8%). Загалом понад 60% опитаних вважають, що європейці більш схильні планувати своє життя (однозначно так – 17,2%, скоріше так – 50,7%), підтримувати порядок у громадських місцях (однозначно так – 19,2%, скоріше так – 47,7%) та менше орієнтовані на матеріальні блага (загалом 62,6%).

Найбільш дискусійними виявилися питання щодо релігійності, вихованості та пріоритету самореалізації. Так, на запитання «Чи погоджуєтеся ви із твердженням, що порівняно з українцями європейці є більш релігійні?» 17,3% не змогли визначитися з відповіддю (загалом це найвищий показник невизначеності у порівнянні з іншими запитаннями, що стосувалися зіставлення українців і європейців), заперечили це твердження більша частина опитаних – 54,8% (Рис. 19).

Рисунок 19. Розподіл відповідей на запитання «На вашу думку, наскільки виконання цих умов є необхідним, щоб бути європейцем?»

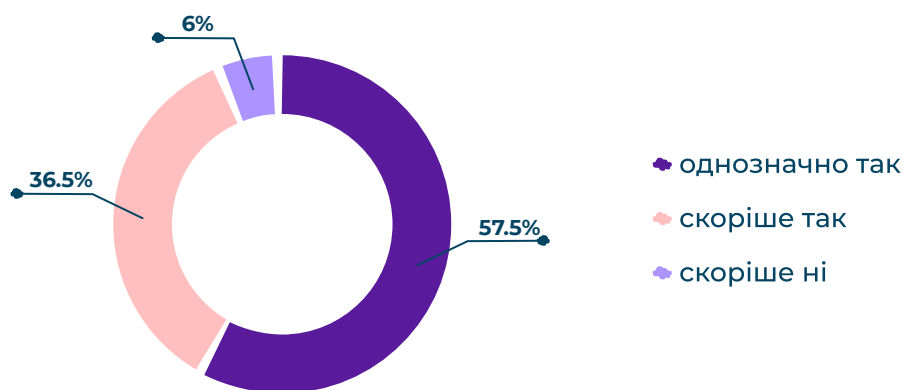

До того ж майже навпіл розділилися думки українців у Іспанії щодо міри вихованості, культури та зорієнтованості на самореалізацію. Отже, опитані вважають, що у цих сферах українці ні не гірші, ні не кращі.

Порівнюючи себе з європейцями у сфері освіченості та інтелектуального розвитку, попри те що 13% важко було відповісти на це питання, більше як половина (56,5%) українців зазначили, що європейці не є більш освіченими, ніж вони.

У цьому контексті варто підкреслити, що 94% усіх опитаних підтримують вступ України до ЄС, і не було жодного респондента, який би категорично висловився проти цієї позиції (Рис. 20).

Рисунок 20. Розподіл відповідей на запитання «Чи підтримуєте ви вступ України до ЄС?»

Зауважимо, що у віковому розподілі найбільшу підтримку євроінтеграції висловлюють особи віком 18 – 29 років, тоді як відповідь «скоріше ні» була присутня у респондентів віком 30 – 39 та 40 – 49 років. Загалом вимушений виїзд за кордон вплинув на ставлення до євроінтеграції майже третини опитаних, зокрема щодо вступу України до ЄС. Так, у 8,6% це ставлення погіршилося, однак майже у чверті опитаних (22,6%) воно покращилося.

Рисунок 21. Візуалізація думок респондентів щодо майбутнього України

ВИСНОВКИ

Згідно з отриманими даними, респондентами дослідження були переважно жінки у віці 30-39 років, які мають вищу або базову вищу освіту. Більшість опитаних на момент дослідження перебували в зареєстрованому шлюбі.

Загалом учасники опитування мають доволі позитивні показники соціального самопочуття. Здебільшого респонденти високо оцінюють рівень власного життя в Іспанії та готові покращувати його. До того ж вони орієнтовані головним чином покладатися на себе та здатні брати відповідальність за свої вчинки.

Дослідження системи цінностей українських вимушених мігрантів показало, що провідне місце в їхньому житті посідають сім'я, робота, вільний час і друзі. Крім цього, важливими для опитаних є такі категорії, як-от: здоров'я, мир у державі, особиста свобода, самореалізація, відповідальність, рівність людей перед законом, стабільне економічне становище і власне житло.

Також результати опитування показали, що учасники дослідження є достатньо толерантними. Найкраще респонденти ставляться до людей, які розмовляють іншою мовою, людей іншої національності та людей з обмеженими можливостями.

Українські воєнні мігранти в Іспанії проявляють значний інтерес до політико-громадських активностей, зокрема до підписання петицій та участь у законних демонстраціях, однак вони не готові підтримувати бойкоти та неофіційні страйки.

Аналіз даних продемонстрував, що воєнні мігранти найбільше довіряють волонтерам українських діаспорних організацій, громадянам Іспанії, волонтерам українських організацій в Україні та волонтерам з організацій, які діють в Іспанії. Значно менша довіра до волонтерів міжнародних організацій.

У питаннях ставлення до ООН, ЄС, НАТО, церкви і соціальних мереж довіра українських вимушених мігрантів переважала над недовірою лише до ЄС і НАТО, а рівень недовіри був найвищим до соціальних мереж, церкви та ООН.

Високим є рівень довіри українських воєнних мігрантів до державних інститутів Іспанії. Найвищу її частку серед опитаних отримали поліція, система освіти, система охорони здоров'я та державні служби. Найнижчий рівень

довіри був до ЗМІ. Цей показник є майже ідентичний із даними щодо рівня недовіри.

Дані про довіру до державних інститутів в Україні показали іншу ситуацію, ніж в Іспанії. Основним серед більшості випадків ставлення до інститутів стало відчуття недовіри. Найвищим воно було до системи правосуддя, парламенту, системи соціального забезпечення та уряду. Значним був рівень недовіри до поліції, державних служб і ЗМІ. Однак до систем освіти та охорони здоров'я рівень довіри в респондентів був вищим за недовіру.

На думку респондентів дослідження, народження або походження не є визначальними для європейської ідентичності, адже для того, щоб почуватися європейцем, найбільш важливо поважати європейські інституції та закони, а також поділяти європейські цінності.

Українцям варто ще докласти зусиль, щоб зрівнятися з європейцями у питаннях законослухняності, толерантності, дбайливого ставлення до своєї культури, історії та мови, планування майбутнього та підтримування порядку в громадських місцях. Натомість українці більш освічені, а також нічим не гірші від європейців у питаннях релігійності, вихованості та зосередженості на самореалізації.

Більшість опитаних підтримують вступ України до ЄС, при цьому вимушена міграція до Іспанії здебільшого позитивно вплинула на ставлення до цього питання.

